

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 160 Lei

MISIUNEA CATEHETICĂ

Cu începutul lunii Octomvrie în Eparhia noastră și-au deschis din nou școlăle primare porțile să primească copilașii după o vacanță de aproape un jumătate de an. Invățătorul satului poate că se află încă la unitatea sa, făcându-și datoria pentru Patrie. Preotul, rămas la postul său de apostolat, îl va suplini în școală pe cel absent, făcând educația cetățenilor de mâne, așa cum a știut să înfrunte cu curaj creștinesc toate urgiile vremilor, trimise nouă de Dumnezeu spre încercarea credinții strămoșești.

Pornind dela această *convingere misionară*, catehetul actualității va căuta să-și împlinească datoria în școală cu un zel potențat, simțind privirile ațintite asupra sa dela care vremurile de azi cer o îndoită muncă, cu rezultate reale și vizibile.

Sfântul altar cu forța sa neseacă, mai mult de cât ori care alt sprijin lumesc, dă preotului catehet putința de a se impune în societatea actuală ca element de educație obștească, singur în stare să capteze pornirile firii omenești încă în stare embrionară. Binefacerile educației religioase se evidențiază azi poate mai mult de cât oricând. Rolul etern al Bisericii apare în aceste zile într'o aureolă ce lucește peste toate veacurile. Ea numai în aceste timpuri se arată într'adevăr de instituție vecinică, ce stă neclintită în fața puvoaielor trecătoare, pe care lumea cea lesne schimbăcioasă le actualizează pentru un moment disparent în cursul eternității peste care este un singur stăpân: Dumnezeu.

Catehetul clipelor de față trebuie să se ridice la înălțimea misiunii sale vecinice și sfinte. Invățământul religios, ce are să-l predeie în școală, trebuie să se încălzească la flacăra ce veghiază pe altarul credinții noastre străbune. Legătura dintre școală și biserică azi cere să fie reală și vizibilă. Nu de ocazie, ci zilnică și constantă.

Cu începerea noului an școlar preotul-catehet va trebui să țină seamă de trei postulate.

I. Să apropie elevii de sf. altar, familiarizându-i cu acest loc sfințitor, unde și-a petrecut și Maica sfântă copilăria sa neprihănită.

Zilnic, înainte de începerea lecțiilor din școală, catehetul va conduce elevii la sf. Biserica măcar pentru *un sfert de ceas*. Aici va face un scurt serviciu de dimineața, cu ectenii, psalmi, cetire de Apostol și Evanghelie. Elevii vor activa dând răspunsurile, citind Apostolul și cântând unison „Apărătoarei Doamne...” și „Cuvine-se cu adevărat”...

II. La orele de Religie se vor preda unitățile metodice, așa cum se găsesc aceste introduse în Programa analitică din carnetul catehetic, pe care acum mai ales îl va conduce catehetul cu conștientozitate servindu-i ca cel mai prețios certificat despre *munca sa duhovnicească*. La aplicările lecțiilor se va căuta îndeosebi practica bisericească, insistând ca elevii să cunoască momentele esențiale ale sf. Liturghii, la care să participe cu toții în mod activ: unii cântând, alții conlucrând ca dieci (ministranți), câte doi veghind în sf. altar la jarul cădelniței și ușile laterale, iar cei mai destoinici citind Apostolul ori cântând troparul, irmosul ori priceasna. Cu un cuvânt se va realiza *prezența școlii în biserică*.

III. Sacrificând câteva minute din oră ori petrecând cu elevii în timpul recreației din școală sau pe drum, catehetul va pregăti acele „intercalații” din programul Școlii de Duminecă, stimulând în elevi și eleve dorința de a se prezenta în fața publicului cu recitări de poezii religioase bine studiate și alese dintre cele mai de seamă creații ale literaturii noastre.

Am convingerea că urmând aceste directive, catehetul zilelor de față își desăvârșește misiunea sa în parohie câștigându-și în rândul întâi mulțumirea și echilibrul său sufle-

tesc, în al doilea rând răspândind mângâiere în sânul credincioșilor săi, iar în al treilea și azi cel mai important rând: se impune în societate ca factor determinant în educația cetățenească spre o viață mult mai fericită decât cea care ne încearcă azi credința.

— ct. —

Creștinismul în viața socială^{*)}

Omenirea trăește bazată pe o solidaritate fondată pe dragostea universală. Aceasta formează totodată și morala publică. Oamenii în dorința lor de a avea pace, nascocesc diferite societăți, își iau angajamente reciproce pe cari de cele mai multe ori le uită.

Creștinismul cu ideile nobile ce le propagă caută ca să-i înfrățească pe oameni prin legea iubirii, să-i umanizeze, fiindcă legile divine sunt legi inmutabile, ele vin din împărăția cerească. Prescripțiile morale sociale din lumea creștină sunt în deplin acord cu legile civile, cari se găsesc în legea mozaică și aproape în toate țările. Ele constau din respectul vieții și a bunurilor vecinului. Dragostea stă în centrul existenței creștine. Societățile omenești cari au voit să realizeze o solidaritate umană de cele mai multe ori au dat greș, deoarece constituțiunile destinate să suprimă inegalitatea dintre oameni au rămas ineficace. Ele au avut de scop opresiunea minorităților și de aceea repede a încolțit sămânța revoltei.

Creștinismul are o mulțime de reguli în favoarea celor săraci și dezmoșteniți; invită pe cei bogați ca să se restrângă în favoarea celor săraci și să-i ajute. Iisus Hristos a predicat bogăților ca și săracilor dragostea. El a făcut apel la cei bogați și la bogăția lor și'n acelaș timp i-a îndemnat pe cei săraci la recunoștință.

Creștinismul a realizat acea solidaritate umană admirabilă, care s'a bazat în toată vremea pe legea supremă a dragostei, dragostea față de oameni și Dumnezeu. El e învierea tuturor prin sacrificiul unuia singur. El a ridicat stadiul social a celor umili, a dezmoșteniților și a sclavilor.

Creștinismul a proclamat egalitatea gloriei cerești pentru toți oamenii. Trebuie să facem o distincție însă; oamenii nu se disting prin naștere, prin bogăție, prin știință, ci prin virtute. Toți oamenii sunt frați și această frățietate nu'și are originea în corpurile lor, materia, instinctele, cari sunt foarte vizibile și ostile unele altora, ci prin ceea ce există divin în ei.

Există un lanț admirabil care depășește limitele vieții umane și care îmbrățișează credința tuturor secolelor. El cuprinde atât pe cei vii cât și pe

*) Idei din „Le Christianisme“ de Louis de Launay.

morți, mai mult decât atât pe aceia ce se vor naște. Acest lanț nu se va închide decât în ziua când oamenii vor dispărea de pe pământ, în ziua judecării celei din urmă.

În acest tot care leagă substanța invizibilă și imaterială a tuturor creaturilor, — Dumnezeu — constituie inelul prin care toate verigile sunt strâns legate unele de altele.

Se spune cu drept cuvânt, că umanitatea se compune atât din cei morți cât și cei vii. Cei moderni au o vădită tendință de a nu-și mai aduce aminte de morți, ei sunt dați repede uitării.

Biserica creștină reprezintă o unitate dealungul veacurilor și a timpului. Ea predica neîncetat dragostea față de umanitate, ea proclamă în acelaș timp și dragostea de Patrie.

Dacă ar fi ca să rezumăm învățământul social al Creștinismului, atunci spunem, că ordonă tuturor oamenilor: disciplina, umilința, devotamentul și dragostea. Iisus Hristos a spus-o clar: „Împărăția Mea nu-i din această lume“...

Elementele de stabilitate, de ordine, de pace, au fost recunoscute totdeauna.

Măreția religiei creștine este de a da o direcție generală vieții umane, și această dorință este pusă deasupra umanității. De aceea nu se ocupă de satisfacerea intereselor trecătoare, ci de împlinirea voinței eterne a lui Dumnezeu.

Din punct de vedere moral creștinismul aduce o bază solidă noțiunilor de conștiință, datorie, renunțare, sacrificiu, toate acestea dau vieții sociale calmul și fericirea.

Prof. C. Rudneanu

Lucru cu inimă

În vorbirea obișnuită, de toate zilele, pentru a se califica înfăptuirea cuiva, auzi — și aceasta destul de des — adresându-i-se cuvintele: „A lucrat cu inimă“, sau: „Acesta i un lucru făcut cu trageră de inimă, nu de mântuială“.

Este cel mai bun calificativ pe care poate să-l primească acel cineva, pentru o înfăptuire oarecare sau pentru un serviciu făcut și cea mai bună dovadă, atât pentru singuratec, cât și pentru admiratori, despre trăinicia acelei înfăptuirii sau despre acel serviciu săvârșit.

Lucrul făcut cu toată inima este socoteala cea mai bună a voinței și a caracterului.

Se știe prea bine că, în lumea păgână, munca era socotită ca înjositoare pentru omul liber și vrednică numai pentru sclavi. Creștinismul a dat însă onoare muncii barnice și desinteresate și a învățat pe om că lucrul făcut „cu trageră de inimă“ inobilează sufletul și ne îndeamnă ca „la sânguință să nu pregetăm“. După concepția creștină, lucrul destoinic și chibzuit, iar nu făcut de mântuială, cum de altfel se poate observa în imediata apropiere a

noastră, întărește voința, sporește stăpânirea de sine. Cine are voință destul de tare, ca să lucreze cu inimă, pacientat și ținând seamă de importanța — mai ales, — ce se cuvine fiecărui domeniu de muncă'n parte, acela se dovedește mai tare și'n stăpânirea patimilor, decât cel leneș, superficial pripit, fugitiv și fără pic de zel și inimă de lucru.

Lucrul ne ține și trupul și sufletul în sănătate inflo-ritoare. Lenevia însă ne ruinează energia. Numai atunci vom avea o adevărată bucurie când ne vom învăța să punem inimă și suflet în toate cele ce facem, fie că suntem preoți, învățători, funcționari, cantori sau orice altceva; nu prețuiește mărimea lucrului — ca să fim de părerea celor mulți, — ci se observă cât suflet am pus lucrându-l, câtă importanță i-ai dat sau cu ce atenție l-ai lucrat. Dacă lucru-i și puțin și lucrat fără inimă, riscăm să fim blamați și considerați ca oameni de suprafață, iar în cazul când se lucrează puțin și bine, observându-se la executant bună-voință și conștiinciozitate, atunci, desigur, că nu-i nevoie să-i mai stea nimeni în spate, nici cu bățul deasupra i, nici să-l avertizeze cu bolboroseli nervoase pornite dintr'o nemulțumire deloc justificată în cazul acesta.

Michael Angello fiind vizitat odată de un amic, acesta se miră că-l găsește tot la același lucru,

— Lucrul d-tale nu înaintează deloc — îi zise prietenul.

— Cum să nu, am corectat multe. Ici coala am dezvoltat, uite, o trăsătură, sau am făcut mai expresivă, câte o parte...

— Dar acestea sunt mărunțișuri așa de mici!...

— Da, da, zise maestrul, dar aceste mărunțișuri fac perfecțiunea... iar perfecțiunea nu-i mărunțiș... — răspunse artistul.

A lucra cu inimă înseamnă a pune inimă în acel lucru; înseamnă a poseda „o mare calitate, care face din oameni șefi: voința; înseamnă a avea răbdare și a crede cu tărie în reușita idealului croit; înseamnă a te gândi că întotdeauna te supraveghează și te vede cineva: tu însuși. Printr'o astfel de muncă desinteresată întovărășită de conștiința răspunderii față de Dumnezeu, față de aproapele și față de noi înșine, vom putea atinge un ideal și vom putea contribui la binefacerile omenirii întregi.

Cineva fusese odată la Milano și s'a urcat pe vestitul dom. Acolo admira turnulețele de marmoră albă, ce erau pline de statuete, cari din cari mai frumoase. La vremea clăditului, se zice că a întrebat cineva pe maestrul — spune vizitatorul — de ce face atâta lucru, căci de jos nu se vede.

— Da, de jos nimeni nu le vede, dar le vede Dumnezeu, de sus!

Cât suflet se vede în acest fel de a lucra cu gândul: „Dumnezeu vede lucrul meu, și atâta e destul”.

Acesta să ne fie indemnul întru împlinirea datoriei de a lucra cu inimă.

AVRAM PETRIC.

Păstorul de suflete cu zel apostolesc

după Dr. Cramer V. trad. de Szanyi F.

Ca duhovnic.

Păstorul de suflete cu zel apostolesc consideră duhovnicia de cea mai mare și mai însemnată problemă a oficiului său. Și aceasta din două motive:

1. Fiindcă, în cele mai multe cazuri, prin duhovnicie se face lucrarea pregătitoare pentru primirea cu vrednicie, sau cu mai multă vrednicie a sfinței cuminecături. Foarte mulți se duc să se spovedească nepregătiți, sau pregătiți foarte slab. Toți aceștia s'ar împărtași cu nevrednicie, sau fără de nici-un folos sufletesc, dacă duhovnicul n'ar fi cu băgare de seamă.

2. Pentru că spovedania e un prilej foarte potrivit și un instrument eficace pentru conducerea și menținerea sufletelor pe calea desăvârșirii. Intrucât preotul, în predici, adresându-se tuturor celor de față, trebuie să se mărginească la generalități, la spovedanie, ocupându-se cu singuratici indivizi, poate să le cunoască starea sufletească, din fir în păr, și astfel poate să-și potrivească mai bine învățăturile, admonierile și sfaturile la nevoile lor sufletești. Cu alte cuvinte poate să-și atingă mai ușor scopul urmărit.

De aceea, preotul înțelept, cucernic și deprins cu slujba păstoririi sufletelor poate face nespuse de mult bine, chiar dacă binele acesta nu se vede imediat. Astfel: convertește pe cei rătăciți, îi ferește de cădere pe cei șovăitori, îi ridică și-i încurajază pe cei căzuți, le ajută să facă bine și-i conduce mai departe pe calea cea bună. E îngerul păzitor și părintele tineretului, mângâie pe cei întristați, sfătuiește pe cei ce se îndoiesc, impacă pe cei învrăbiți, face ca pagubele să fie restituite etc.

Dovada cea mai strălucitoare despre activitatea binecuvântată a unui duhovnic bun este schimbarea ce poate fi observată, cu vremea, acolo unde au lucrat duhovnici buni. Dimpotrivă, ce pagubă mare face, duhovnicul ușuratec, care, în slujba aceasta sfântă, nu-și ia de călăuză principiile de bază ale moralei și ale pastoralei, ci dă frâu liber plăcerii sale nesocotite și procedează la nimereală. Un astfel de duhovnic leagă sau, mai bine zis, ține sufletele într'o siguranță falsă. Și, astfel, păcatul lui va fi, dacă păcătoșii din datină se vor scufunda tot mai adânc, dacă cei șovăitori vor cădea cu desăvârșire, dacă recidiviștii nu se vor mai ridica, dacă cei buni nu vor progresa în bine și dacă, aceia, cari, pe lângă o conducere bună ar fi putut să ajungă la un grad înalt de perfecțiune, se opresc nedumeriți la mijloc de drum și, în fine, dacă, din pricina lui, sporește numărul spovedirilor defectuoase. Ce răspundere mare! Ce perspectivă grozavă pentru judecata cea de apoi!

Cunoscând, deci, importanța extrem de mare a duhovniciei, păstorul de suflete cu zel apostolesc se nizuiește să procedeze, totdeauna, cu seriozitate și râvnă. De aceea, își dă toată silința ca, prin studiu necontenit, să devină cât se poate mai vrednic pentru îndeplinirea, cu demnitate, a acestei sublime îndatoriri; să practice cucernicia nefățărîtă și să dobândească desăvârșirea creștinească. Căci, după convingerea sa, aceasta e singura tărie, singurul stâlp al duhovniciei binecuvântate.

Cucernicia e foarte necesară p. ntru duhovnic.

Numai preotul acela, care se distinge prin cucernicie, poate să fie duhovnic bun, pentru că :

a) Numai el știe, cu ajutorul grației lui Dumnezeu, să-l înduplece la pocăință pe păcătosul indispus. Numai cucernicia adevărată știe să afle cuvântul, care pătrunde în inimă. Numai duhovnicul cucernic știe să-i încălzească pe cei ce sunt în lenevire și numai el știe să-i conducă pe cei buni, mai departe, pe calea desăvârșirii. E o artă pe care omul n'o poate câștiga, decât după o experiență proprie îndelungată. Dela duhovnicul lipsit de cucernicie, penitentul se depărtează, în starea în care a fost când a venit la el, sau poate mai rău.

b) Numai o cucernicie profundă și dovedită, prin timp mai îndelungat, oferă garanția că duhovnicul, neperzându-și curajul, răbdarea și râvna, îl tratează pe fiecare penitent cu dragoste și compătimire, fără să țină seamă de greutatea și neplăcerile, împreunate cu scaunul mărturisirii. Ia asupra sa toate greutatea împreunate cu spovedirile lungi, nu se lasă stăpânit de nerăbdare, din pricina neplăcerilor împreunate cu spovedania, nu-i pornit față de penitenți, nu-i tratează sumar și nici cu cruzime, sau mânie.

c) Și ceea ce apasă mai mult în cumpănă este faptul că, pe lângă grație, năzuința serioasă spre desăvârșire este singura care-l scutește pe duhovnic de primejdiile împreunate cu slujba duhovniciei precum și de faptul că, auzind tot felul de păcate, sentimentele sale morale să nu fie vătămate și conștiința să nu-i fie pătată. Altfel, ușor, s'ar putea întâmpla ca și duhovnicul să fie inclinat spre păcate, iar pe penitenți să-i trateze, în mod superficial.

d) Și, în fine, numai duhovnicul cu suflet cucernic, însoțește slujba duhovniciei cu rugăciunea cuvenită. Măcar-că, într'o chestiune atât de sublimă și, în multe privințe, atât de grea, a cere ajutorul grației Dumnezești, atât înainte cât și după spovedanie, e un lucru foarte important și hotărâtor, nu numai pentru duhovnic, ci și pentru penitent.

In caz de alarmă aeriană graba și lipsa de disciplină pot provoca mai multe accidente decât bombele avioanelor inamice.

Nu vă tulburați...

— **Indemnul Sf. Scripturi către preoți** —

Eu sunt Domnul Dumnezeuul vostru, să nu aveți alți Dumnezei afară de mine, zice Domnul (Deut. 5, 7). De veți rămânea întru mine, și cuvintele mele de vor rămânea întru voi, ori ce veți vrea veți cere, și se va face vouă (In. 15, 7). Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece (In. 24, 35). De aceea, să nu se tulbure inimile voastre. Credeți în Dumnezeu și în Mine credeți, că Eu sunt viu și voi veți fi vii (In. 14, 1, 9), spune Mântuitorul. Ascultați pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni (Fapte 5, 29), pentru că nici un nume altul nu este sub cer, întru care să ne mântuim (Fapte 4, 12).

Eu sunt păstorul cel bun (In. 10, 11), spune Mântuitorul, oile mele glasul meu ascultă și eu le cunosc pre ele și vin după mine, și eu le dau lor viață vecinică, și nu vor pieri în veac, și nimeni nu le va răpi pe ele din mâna mea. Tatăl meu, care le-a dat mie, mai mare decât toți este; și nimeni nu poate să le răpească pe ele din mâna Tatălui meu (In. 10, 27—29). De aceea, lucrul cel bun încredințat ție să-l păzești prin Duhul Sfânt care locuiește întru noi (II Tim. 1, 14). Supuneți-vă lui Dumnezeu. Stați împotriva diavolului și va fugi dela voi (Iacov 4, 7).

Rămâneți întru mine și eu întru voi, căci fără mine, nimic nu puteți face (In. 15, 5). Precum vița nu poate să aducă roadă din sine, de nu va rămânea în viță: așa nici voi, de nu veți rămânea întru mine (In. 15, 4).

Nu voi m'ați ales pe Mine, ci eu V'am ales pe voi și V'am pus, ca voi să mergeți și roadă să aduceți și roada voastră va rămânea (In. 15, 16). Insuși Mântuitorul se roagă pentru noi: Nu mă rog ca să-i iei pe ei din lume, ci ca să-i păzești pe ei de cel viclean (In. 16, 15). Tu dar pătimește ca un bun viteaz al lui Hristos, scria sf. ap. Pavel lui Timotei (II Tim. 2, 3). Toate le răbdă ca și aceia să dobândească mântuirea care este întru Hristos Iisus. Că de vom muri cu Hristos, împreună cu dânsul vom și via: De răbdăm, împreună vom și împărăți; de ne vom lepăda de el, și el se va lepăda de noi (II Tim. 2, 10—12). Iar tu priveghiază întru toate, pătimește răul, fă lucrul evanghelistului, slujba ta fă-o deplină (II Tim. 4, 5), că nu este nedrept Dumnezeu să uite lucrul vostru și osteneala dragostei care ați arătat spre numele lui, cei ce ați slujit sfinților și slujiți (Evrei 6, 10). Orice ar fi, apropiați-vă cu îndrăzneală la scaunul darului lui, ca să aflați har spre ajutor (Evrei 4, 16), la vreme rea.

Drept aceea: întăriți-vă inimile voastre... De veți pătimi pentru Hristos, fericiți sunteți; căci duhul slavei și al lui Dumnezeu peste voi odihnește:

după aceea se hulește, iar după voi se proslăvește (I Petru 4, 14).

Păstoriți turma lui Dumnezeu, cea dintru voi purtând grijă de ea, căci Dumnezeu a tot harul, care ne-a chemat la slava sa cea vecinică prin Hristos Iisus, ne va întări, și ne va face puternici, ca să stăm împotriva întăriți fiind în credință (I Petru 5, 9—10).

Pentru aceea fraților, nevoiți-vă ca să faceți adevărită chemarea și alegerea voastră. Știe Domnul pe cei binecredincioși a-i izbăvi de moarte (II Petru 2, 9). Cine este cel ce biruește lumea, fără numai cel ce crede că Iisus este Fiul lui Dumnezeu (I In. 5, 5).

Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor goni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră mințind pentru Mine (Mt. 5, 11). De m'au gonit pe mine și pe voi vă vor goni (In. 15, 21). Pildă am dat vouă, precum am făcut eu, așa și voi. Auziți că s'a zis: să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar eu zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă pe voi, bine faceți celor ce vă urăsc pe voi și vă rugați pentru cei ce vă supără și vă gonesc pe voi (Mt. 5, 43—44), căci dreptatea Domnului este dreptate în veac și cuvântul lui adevărul.

Dumnezeu este adăpostul și sprijinul nostru, un ajutor care nu lipsește niciodată în nevoi. De aceea nu vă temeți, chiar dacă s'ar zgudui pământul și s'ar clătina munții în inima mărilor. Nici unul din cei ce se încred în El, nu este osândit (Ps. 34, 22).

El este Dumnezeu cel viu și El dăinuește vecinic; împărăția Lui nu se va nimici niciodată și stăpânirea Lui nu va avea sfârșit (Danil 6, 26).

Cel ce zice că petrece întru dânsul, dator este precum acela a umblat, și el așa să umble (I In. 2, 6).

Intru aceasta va cunoaște lumea că suntem ai Lui, (Hristos), de-i vom sluji lui până la moarte. Nu vă temeți de cei ceucid trupul iar sufletul nu pot să-l ucidă... (Mt. 10, 26). Aveți nădejde întru Domnul, căci credincios este Domnul, care va întări pe voi, și vă va păzi de cel viclean (II Tes. 2, 3).

Rugați-vă pururea pentru voi, ca să vă învrednicească pe voi Dumnezeu nostru chemărei, și să plinească toată bunăvoința bunătăței, și lucrul credinței întru putere, ca să se proslăvească numele Domnului nostru Iisus Hristos, întru tot neamul (II Tes. 1, 11-12).

Să nu se tulbure inima voastră... căci, iată Eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului (Mt. 28, 20).

Culegere de Preot **Marin Sfetcu**

Despre ce să predicăm?

În Dumineca 21-a după Rusalii (15 Oct. 1944), vom vorbi despre LITURGHIA CREDINCIOȘILOR: IMNUL HERUVIMIC ȘI IEȘIREA CU SF. DARURI.

Partea a treia a sf. Liturghii, care se începe cu cuvintele: „*Câți suntem credincioși, tară și tară cu pace Domnului să ne rugăm*“, poartă numirea de *Liturghia credincioșilor*. Este cea mai înălțătoare și cea mai sfântă parte din întreg cuprinsul sf. noastre Liturghii. În decursul ei nesângeroasa jertfă poruncită de Fiul lui Dumnezeu se împlinește în adevăr. Pâinea și vinul se prefac prin venirea Sf. Duh în însăș Trupul și Sângele Domnului, iar credincioșii prezenți la această măreață taină au prilejul de a se împărtăși din sfințenia lor. Din acest motiv, în timpurile vechi, la săvârșirea acestei ultime părți din cuprinsul sf. Liturghii, nu puteau lua parte decât credincioșii, adică cei cari prin botez s'au făcut mădulele ale Bisericii lui Hristos, în timp ce catehumenii sau cei chemați trebuiau să părăsiască sf. biserică, ca unii ce nu sunt vrednici să participe la aducerea înfricoșatei jertfe. Mai mult chiar, după ieșirea lor ușile bisericii se încuiau și se păziau de către anumiți slujitori, pentru ca nu cumva să intre cineva din cei nevrednici și să necinstească cu prezența lui jertfa ce se va plini în curând pe sf. altar.

Astăzi începutul acestei părți a sf. Liturghii se face prin două ectenii mici, în decursul cărora preotul rostește în taină cele două rugăciuni pentru credincioși. El se roagă aci ca *Dumnezeul Puterilor să-l facă vrednic a-l aduce rugăciunii, cereri și jertfă fără de sânge pentru tot poporul Său... , iar celor ce se roagă împreună cu el să le dea sporire în viață, în credință și în duhovniceasca înțelegere... pentru ca nevinovați și neosândiți să se poată împărtăși cu sf. Taine și să se facă vrednici în acest chip de împărăția Sa cea cerească*.

La sfârșitul fiecăreia din cele două ectenii preotul pronunță cu glasul înălțat cuvântul: „*Înțelepciune*“, la care adaugă apoi ecfonisul, adică cuvintele de preamărire în onoarea Prea Sfintei Treimi, cu cari se încheie de fapt fiecare ectenie și rugăciune obștească. Prin acest cuvânt el vrea să atragă luarea aminte a credincioșilor asupra înfricoșatei slujbe ce se va plini de aci înainte, slujbă la care ei trebui să participe cu toată evlavie și cu toată curățenia sufletească cerută de sfințenia tainei ce se va săvârși în curând pe sf. Altar. Până aci sf. Liturghie ne-a pus în fața ochilor, prin formele și lucrările sale, doar faptele premergătoare măreței jertfe prin care lumea s'a mântuit și s'a împăcat cu Dumnezeu său. L-am văzut pe Hristos pășind sub chipul sf. Evanghelii în mijlocul omenirii robite sub păcat; l-am ascultat dumnezeescul Cuvânt în cetirile

din Apostol și Evanghelie și am avut prilejul de a ne înfățișa înaintea milostivirii Sale toate cererile osârduitoare ale nevoilor noastre trupești și sufletești. Acum însă vom avea în curând prilejul de a-L vedea sub chipul pâinii și al vinului, pășind și împlinind cea mai înaltă chemare a vieții Sale pământești: aceea de a se aduce pe Sine jertfă de împăcare pentru întreaga lume robită de păcat. Această pășire spre crucea Golgotei, ca și mântuitorile patimi prin cari lumea s'a mântuit, precum și marea înviere și înălțare la cer a Fiului lui Dumnezeu, ne-o va pune de aci înainte în fața ochilor noștri lucrarea sf. Liturghii. De aceea la săvârșirea ei trebuie să participăm cu toată evlavia inimii noastre și cu toată luarea aminte, pentru ca nu cumva prin neatenția și distrarea noastră să întunecăm măreția acestor însemnate momente din viața Mântuitorului pe cari sf. Liturghie le va închipui de aci înainte prin lucrarea ei. La aceasta ne cheamă de fapt și îndemnul pe care preotul ni-l face la sfârșitul fiecăreia din cele două ectenii cu cari se începe cea de a treia parte a sfintei noastre Liturghii.

După aceste ectenii cântăreții încep să cânte *imnul heruvimic* sau *heruicul*, o cântare de preamărire pe care Biserica o aduce acum Celui ce de bună voie a venit la patimă pentru noi. *„Carți pre Heruvimi cu taină închipulm și făcătoare de viață Treimi, întreit sfântă cântare aducem. Toată grija cea lumească să o lepădăm; Ca pre împăratul tuturor să-L primim pre cel nevăzut înconjurat de cetele îngerești, Aliluia. Aliluia. Aliluia, așa sună cuvintele acestei mărețe cântări a Bisericii. În timp ce strana cântă prima parte o acestei cântări, până la cuvintele: „toată grija cea lumească să o lepădăm“, preotul dându-ș din nou seama de nevrednicia lui ca și de dumnezeasca taină ce o are a plini, se roagă iarăș în chip tainic în sf. altar, zicând între altele: „Nimenea din cei legați cu poftete și cu desfătărilor trupești nu este vrednic să vină, sau să se apropie, sau să slujască Ție, împărate al mării... Deci pre Tine Te rog, e l ce singur ești bun și binevoitor, caută spre mine păcătosul și netrebnicul robul tău și-mi curățește sufletul și inima de cugete viclene. Învrednicește-mă cu Puterea Sfântului Tău Duh, ca îmbrăcat fiind cu harul preoției, să stau în fața sfântului Tău altar și să jertfesc sfântul și preacuratul Tău trup și scump sângele Tău. Căci la Tine venind îmi plec grumazii mei și mă rog Ție: nu întoarce fața Ta dela mine, nici să nu mă lapezi dintre slujitorii Tăi, ci mă învrednicește să aduc Ție, eu păcătosul și nevrednicul robul Tău, darurile acestea. Că Tu ești cel ce aduci și cel ce Te aduci, cel ce primești și cel ce Te împarți, Hristoase Dumnezeul nostru și Ție mărtre înălțăm, împreună și celui fără de început al Tău Părinte și prea sfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin“.*

Este una din cele mai cutremurătoare rugăcluni pe care slujitorul sf. altar o rostește în decursul sf. Liturghii. Este una din cele mai mișcătoare mărturisiri pe care el o face înainte de aducerea înfricoșatei jertfe. Prin cuvintele acestea, preotul își recunoaște și-și mărturisește în mod sincer toată nevrednicia lui în fața slujirii jertfei celei fără de sânge și cere dela Dumnezeu harul Său, care să-l curățească și să-l înțăriască de aci înainte întru plinirea ei.

După aceasta el rostește de trei ori cu mâinile ridicate în sus imnul heruvimic, deschide apoi ușile împărătești și tămâiază sf. altar, sf. icoane și pe credincioși, rostind în acest timp în taină psalmul 50. Intorcându-se în altar, se închină și sărută cu evlavie sf. Antimis, Prestolul și sf. Cruce, se pleacă apoi în fața poporului cerându-și iertare și îndemnându-l la rugăciune pentru el și se îndreaptă spre Procomidier. Aci, după ce s'a închinat în fața cinstitelor daruri, ia sf. Aer și-l pune pe umeri, zicând: *„Ridicați mâinile voastre spre cele sfinte și binecuvântați pe Domnul“.* Ia apoi cu mâna stângă sf. Disc cu Agnețul și celelalte părțicele scoase din prescuri, iar în cea dreaptă sf. Potir și după ce cântăreții au terminat prima parte a imnului heruvimic, iese prin ușa dinspre Miazănoapte, pomenind pe Episcop, pe Rege, pe ctitori, pe cei ce au adus sfintele daruri și pe cei pentru cari s'au adus, ca și pe toți creștinii cari sunt de față la sf. slujbă. După ce a terminat de pomenit, intră prin ușile împărătești în sf. altar, descopere sf. Disc și sf. Potir și le așează pe sf. Prestol, rostind în taină câteva tropare cari amintesc de înmormântarea Domnului. În acest timp cântăreții cântă partea a doua a imnului heruvimic: *„Ca pre împăratul tuturor să-l primim pre cel nevăzut înconjurat de cetele îngerești. Aliluia“.* În fine preotul acopere cu sf. Aer cinstitele daruri și după ce le tămâiază, închide ușile împărătești și trage perdeaua. Cu aceasta el încheie unul din cele mai însemnate și mai solemne momente din cuprinsul sf. noastre Liturghii.

Ieșirea preotului cu sfintele daruri, numită altfel și *ieșirea cea mare*, ca și așezarea acestora pe sf. Prestol, au un tâlc deosebit în lucrarea măreață a sf. Liturghii. După cei mai mulți tâlcuitori, ea închipue: *„Intrarea lui Iisus din Vitania în Ierusalim spre, a lua asupra-și patimile și moartea“* de pe cruce. Cum din acest prilej poporul Ierusalimului L-a primit cu osanale ca pe un împărat, tot astfel și cei prezenți la sf. Liturghie îl primesc cu cântarea imnului heruvimic, pe care ei îl intonează întocmai ca și îngerii cari zboară în chip nevăzut în jurul tronului ceresc. Așezarea cinstitelor daruri pe sf. Prestol însemnează răstignirea pe cruce a Mântuitorului Hristos, ca și coborârea și așezarea lui în mormânt. Însemnarea aceasta o indică de fapt și troparele de înmormântare pe cari preotul le spune în taină, atunci când săvârșește această lucrare.

Chiar și sf. Vase și acopereminte închipuesc acum anumite lucruri sau obiecte folosite din prilejul acestei sfinte îngropări. Discul închipuie aici locul unde Iosif și Nicodim au așezat sf. Trup la coborârea lui de pe cruce. Acoperemântul de deasupra lui ne aduce aminte de măhrama cu care s'a acoperit fața Mântuitorului în mormânt. Cel de pe sf. Potir închipuie giulgiul în care a fost înfășurat trupul Său, iar sf. Aer cu care se acopere cinstitele daruri, ne amintește de piatra ce a fost așezată deasupra mormântului. Tămăia închipuie aromatele cu cari a fost fost uns trupul Mântuitorului, iar sf. Prestol și sf. Antimis simbolizează înșăș mormântul în care a fost pus. Inchiderea ușilor împărătești și tragerea perdelei, cu care se încheie acest solemn moment, ne aduce aminte de întărirea mormântului cu pază și de siligilarea lui, de teama ca nu cumva Apostolii să fure dumnezeescul trup și să zică apoi că a înviat (Mt. 27,64).

Deosebit însă de această însemnare simbolică, ieșirea cu sfintele daruri și cântarea heruvicului, ne aduce aminte și de următoarea datină din biserica veche, care explică în acelaș timp și originea și temeiul introducerii lor în cuprinsul sf. Liturghii. În timpurile vechi, proscomidierul în care se adunau darurile pentru sf. jertfă era zidit separat de sf. altar. Când sosia deci timpul ca aceste daruri să se pregătiască pentru aducerea sfintei jertfe slujba se întrerupea iar slujitorii bisericii se duceau la proscomidier și le aduceau pe sf. Prestol. Ca nu cumva în acest timp însă atenția credincioșilor să se abată dela evlavia cuvenită acestui moment, Biserica a obișnuit la început să se citească anumiți psalmi, iar din secolul al șaselea pentru o și mai bună întărire a evlaviei lor, o introdus cântarea imnului heruvimic, așa cum se face de fapt și azi.

Această însemnare istorică a cântării imnului heruvimic, ca și înțelesul simbolic al ieșirii cu sfintele daruri ne arată deosebita însemnătate a acestui măreț moment din cuprinsul sf. noastre Liturghii. În decursul săvârșirii lor, toți cei ce suntem prezenți la sf. Liturghie, închipuind în chip tainic pe Heruvimi, aducem și noi făcătoarei de viață treimi, întocmai ca și dâșii, cântare întreit sfântă. Acum suntem datori însă ca să lăpădăm dela noi toată grija cea lumească, tot gândul cel pământesc pentru că să-L putem primi, sub chipul, pâinii și al vinului, pe Împăratul tuturor, care sus în ceruri este slăvit și înconjurat în chip nevăzut de toate oștile îngerești. Când preotul iese apoi cu sfintele daruri trebuie să îngenunchem cu toată evlavie credinței noastre în fața lor și să ne rugăm Celui ce vine la patimă ca să ne pomenească și pe noi întru împărăția Sa. „Pe bună dreptate — zice sf. Simeon Tesalonicul — toți credincioșii îngenunchează înaintea preoților, pe de o parte rugându-i să-i pomenească la Liturghie, iar pe de alta cinstind dum-

nezeieștile daruri. Căci chiar dacă nu sunt încă sfințite, totuși, ele au fost închinat lui Dumnezeu la proscomidier și acolo preotul a înălțat rugăciune ca ele să fie primite în jertfelnicul cel de sus. Așa dar, chiar dacă nu sunt încă săvârșite, totuși sunt pregătite spre a fi săvârșite și sunt închinat lui Dumnezeu, sunt simboale ale trupului și sângelui Stăpânului.“¹⁾ Cu această îngenunchere ne expirăm în acelaș timp toată smerenia noastră și toata cinstea ce o dăm Celui ce sub chipul cinstitelor daruri, vine din nou în chip tainic ca să se aducă drept jertfă de răscumpărare pentru păcatele noastre și să se dea întru mâncare credincioșilor, să-i sfințească și să-i unească cu dumnezeirea Lui.

¹⁾ Cit. după Ene Braniște: op. cit. p. 195.

T.

Informațiuni

■ I. P. S. MITROPOLIT NICOLAE BĂLAN AL ARDEALULUI a trimis o scrisoare pastorală către credincioșii ortodocși din regiunea secuizată, de curând eliberată de sub stăpânirea maghiară, în care înaltul Ierarh își exprimă bucuria sufletească pentru eliberarea lor și dă totodată câteva îndrumări de ordin bisericesc pentru viitorul apropiat. Din înălțătorul ei cuprins spicuim următoarele:

„Acum patru ani o hotărâre nedreaptă a dușmanilor poporului românesc V'a pus din nou sub jugul maghiar, pe care strămoșii noștri l-au îndurat înaintea vremei îndelungată. Circlele au fost chinurile și prigonirile de care ați avut parte în răstimpul acestor patru ani. Ați fost batjocoriți, loviți, uciși, avuțul Vostru a fost jefuit, bisericile în multe locuri V'au fost dărâmate, arse sau închise, preoții Voștri au fost alungați și sufletul Vostru a fost oprit de a-și mai arăta credința strămoșească și dragostea de neam.

Cu mare durere primiam veștile despre suferințele Voastre și'n tot acest timp n'am încetat a înălța rugăciuni către Dumnezeu să scurteze vremea aceasta de încercare și să Vă aducă iarăși la sânul Patriei românești, ca să puteți trăi în libertate, după voia sufletului Vostru.

Și iată că Dumnezeu s'a milostivit de Voi și a ascultat rugăciunile pe cari cu toții le-am făcut. Prin înțelepciunea iubitelui nostru Rege Mihai I și a unor bărbăți iubitori de neam, oastea noastră a pornit împreună cu viteaza oaste rusească împotriva ungarilor cari vă țineau în robie și a nemților cari li sprijineau și astăzi sunteți iar slobozi de lanțuri. Acum nimeni nu Vă mai batjocorește pentru că sunteți Români și nimeni nu Vă mai oprește să Vă mărturisiți credința strămoșească.

Știm, iubiiții mei, că pe mulți dintre Voi asupritorii unguri v'au silif cu amenințări de moarte să

treceți la bisericile lor, ca să Vă facă mai ușor un-guri. Dar sufletele Voastre nu s'au lepădat în adâncul lor de credința strămoșească. Știm că cei mai mulți dintre Voi ați îndurat toate batjocurile și suferin-fele, dar nu v'ați lepădat de legea părinților Voștri. Laud această alipire a Voastră către Biserica noastră.

Acum și cei cari ați trecut sau ați fost trecuți cu de-a sila și fără să fiți măcar întrebați, la alte legi, sunteți liberi să Vă înfoarceți iarăși nefulburați la sânul Maicii Voastre cele bune, la sfânta Biserică cea adevărată, care este a noastră a Românilor.

Ca Părințe și Păstor sufleteș al Vostru, Vă chem pe toți să Vă înfoarceți acasă, la credința Voastră moștenită dela părinți, lepădând de pe sufletul Vostru orice urmă și orice lanț al străinului.

Să știți că de astă dată eliberarea Voastră de sub jugul maghiar este pentru totdeauna. Dușmanul nostru e zdrobit pe veci. Nici odată nu-și va mai pu-tea înălța capul, ca să Vă mai facă vreun rău. Deci înfoarceți-Vă la sânul cald al Bisericii noastre cu toată hotărârea și cu tot curajul...

Vremuri mai bune se deschid de aici înainte pentru oricine e Român. Bisericile vor fi rezidite și redeschise. Starea Voastră se va îmbunătăți, ca să nu mai fiți umiliți de unghur.

Dacă bunul Dumnezeu îmi va ajuta, nu peste mult voi veni să Vă văd față la față și eu, să Vă aduc cuvânt de mângâiere, să Vă eunosc ranele și lipsurile, ca să știu ce măsură trebuesc luate pentru îndreptarea lor.

Cea dintâi vizitație a mea după eliberarea din robia maghiară pe urma războiului trecut am făcut-o la voi, cei din județele secuizate. Și de astă dată tot la Voi mi-e gândul să-mi îndreptez cei dintâi pași, ca să mă rog împreună cu Voi și să dăm mulțumită lui Dumnezeu pentru tot binele ce l-a revărsat peste noi.

■ PE MĂSURĂ CE ARMATELE DESROBI-TOARE INAINTEAZĂ IN ARDEALUL VREMELNIC CEDAT, preoțimea ortodoxă, alungată din parohii de stăpânirea maghiară, se prezintă din nou la posturi spre a-și continua misiunea întreruptă acum patru ani. Pretutindenii acești frați preoți au prilejul să constate că vremelnica stăpânire maghiară, dimpreună cu preoțimea lor, s'a dedat la felurite silnicii atât în ceea ce privește credința religioasă a Românilor ortodocși rămași sub jug străin, cât și în ceea ce privește locașurile lor de cult. Așa de pildă, într'un raport făcut de preotul I. Garcea din parohia Bățanii Mari, jud. Trei Scaune și publicat în Telegraful Român din 1 Oct. a. c., cetim între altele următoarele; „Românii s'au menținut în ortodoxie 57 suflete pe cari nu le-au putut converti. Când ne-am întâlnit,

ne-am îmbrățișat cu ochii înecați în lacrimi. Cei tre-cuți forțat declară că în cei patru ani n'au fost ba-rem unul la biserica reformată! Am venit cu toții la biserica și am mulțumit lui Dumnezeu plângând că ne-a scăpat de Unguri“. Vorbind apoi despre situația bisericilor acelaș preot spune: „In Bodoș: Altarul a fost isbit cu săcurea, prestolul întors la pământ și sf. moaște aruncate; sf. Evanghelie cu foile rupte la mijloc, crucile de pe biserica și turn au fost doborâte și aruncate jos, iar flăcâii de Unguri s'au murdărit pe ele... Aici asemenea au fost bătuti credincioșii... In comunele vecine: Her-culian au fost dărâmate turnurile și altarul, apoi au spoit peste picturi și au transformat biserica în sala de dans — din ordinul preotului reformat Ro-zsondai Adam... In Biborțeni a fost dărâmată până în temelii, ne mai cunoscându-se locul unde era bi-serica. Materialul l-au dus Ungurii prin curți, din ordinul preotului reformat Molnar Béla... In Racoșul de Sus s'a dărâmat și din acel material s'a făcut pe acelaș loc școală pentru copiii mici, din ordinul protopopului unitarian Kelemen Pista“...

Toate aceste silnicii întăresc încă odată ad evă-rul că religia creștină cu cari se laudă atât de mult vecinii noștri din Apus, nu este altceva decât o slabă pojghiță, de sub care țâșnește la cea mai mică oca-zie, sălbăticia de pe vremuri, de care nici legea lui Hristos nu i-a putut încă tămădui.

■ PREOTUL ILIE MOISĂ din Arad a trecut la cele veșnice în ziua de 25 Septemvrie a. c. Răpo-satul în Domnul a slujit mai mulți ani ca preot al Românilor ortodocși din America de nord, unde de fapt a și fost hirotonit de un episcop ortodox rus. Întors în țară a păstorit apoi credincioșii din co-muna Hășmaș jud. Bihor. Prohodul i s'a slujit de un sobor de preoți locali în ziua de 27 Sept. a. c. Dum-nezeu să-l odihnească în pace!

Școala de Duminecă

42. Program pentru Dumineca 15 Oct. 1944.

1. Rugăciune: Impărate ceresc...
 2. Cântare comună: Cu noi este Dumnezeu...
 - 3—4. Cetirea Evangheliei: (Luca 8, 5—12) și Apostolului (Galateni 2, 16—20) zilei cu tâlcuire.
 5. Cântare comună: Doamne unde voi să fug? (70. Cânt. rel. pg. 100).
 6. Cettre din V. T.: Pedeapsa Filistenilor pen-tru sicriul legii. (Cartea I Regi c. 5).
 7. Povește morale: Rugăciunea pentru popor și neamuri streine. (Cartea înțel. lui Is. Sir. c. 36).
 8. Intercalări: (Poezii rel. etc.).
 9. Cântare Comună: Să se umple gurile noastre...
 10. Rugăciune: Dumnezeu cel mare și laudat... (Liturghie pg. 178).
- (A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1/1943). A.